Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan lausuntopyyntö 12.10.2021

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on 12.10.2021 pyytänyt Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta. Etelä-Savon ELY-keskus on antanut eduskunnan ympäristövaliokunnalle samasta asiasta, 28.9.2021 saapuneen lausuntopyynnön johdosta, 12.10.2021 seuraavan sisältöisen lausunnon:

Etelä-Savon ELY-keskus pitää hyvänä esitettyä säädöspohjan muutosta, jossa aiempi ympäristöministeriön päätös rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta korvataan lailla ja sen nojalla annettavilla asetuksilla. Lakiehdotuksen tavoitteiden, rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisen ja lajien rauhoitusmääräysten yleisen hyväksyttävyyden kannalta on myös perusteltua, että lakiin ehdotetaan lisättäväksi aiheutuneista vahingoista maksettavien korvausten/ tukien rinnalle avustus ennaltaehkäiseviin toimiin. Etelä-Savon ELY-keskus kannattaa ehdotusta maakotkan ja sääksen pesintään perustuvia tukia koskevien hakemusten keskittämisestä Lapin ja Keski-Suomen ELY-keskuksiin.

Hallituksen esityksessä todetaan säädösehdotuksen mm. selkeyttävän ja keventävän korvauksen hakemiseen, myöntämiseen, maksamiseen ja valvontaan liittyviä viranomaismenettelyitä ja muita menettelyitä. Esityksessä todetaan hallinnollisen menettelyn keventyvän siltä osin, että yhteenvedon sijaan ELY-keskukset esittäisivät ympäristöministeriölle ainoastaan määrärahatarpeen, jonka perusteella ministeriö myöntäisi määrärahan valtion talousarvion rajoissa. Yhteenvedon laatiminen on kuitenkin ollut melko pieni osa rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen korvausasioiden käsittelyn kokonaisuutta ELY-keskuksissa, ja jatkossakin ELY-keskuksissa joudutaan vastaavat laskelmat laatimaan määrärahatarpeen arviointia varten.

Etelä-Savon ELY-keskuksen käsityksen mukaan säädösehdotuksen perusteella ELY-keskuksissa rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen korvausten ja ennaltaehkäisyyn myönnettävien avustusten vaatima työaika tulee kokonaisuutena selkeästi kasvamaan, sillä aiempaan nähden uusina tehtävinä ELY-keskuksille tulisi rauhoitettujen eläinten

aiheuttamien vahinkojen ennaltaehkäisyn edistäminen, johon liittyy avustushakemusten käsittelyn lisäksi neuvonta, ohjaus ja tiedottaminen. Lisäksi uuden työvaiheen korvaushakemusten käsittelyyn ELY-keskuksessa aiheuttaa ehdotuksessa hakijan velvoittaminen tekemään ELY-keskukselle ilmoitus tapahtuneesta vahingosta heti vahingon havaitsemisen jälkeen. Etelä-Savon ELY-keskuksen näkemyksen mukaan ko. ilmoitusta ei olisi tarvetta tehdä ELY-keskukselle viljelysvahingoista, joissa vahingon todentaminen ja arviointi on esitetty suoraan kunnan maatalousviranomaisen tehtäväksi.

Ehdotetun lain aiheuttama ELY-keskusten työmäärän lisääntyminen ja sitä kautta resurssitarve painottuu todennäköisesti esityksessä mainittuihin Kaakkois-Suomen, Pohjois-Karjalan ja Lapin ELY-keskuksiin. On kuitenkin syytä huomioida, että myös muissa ELY-keskuksissa resurssit luonnonsuojelun viranomaistehtävissä ovat jo nykyisellään niukkoja ja jo pidempään työtehtävien määrän kasvaessa resurssien määrä on pysynyt samalla tasolla. Lakiesityksen tehtävistä muodostuu laaja kokonaisuus, mistä aiheutuu ELY-keskuksille lisätyötä nykyiseen nähden. Tulevaisuudessa myös luonnonsuojelulain uudistus tulee toteutuessaan lisäämään ELY-keskusten työmäärää selvästi. On syytä myös huomioida, että viljelysvahinkojen korvaushakemusten käsittelyssä tarvitaan jonkin verran myös ELY-keskuksen Elinkeinot, työvoima ja osaaminen -vastuualueen maaseutupalveluiden asiantuntemusta. Resurssien tarve on siten tarpeen huomioida myös muiden kuin em. ELY-keskusten osalta.

Lainsäädännön muutoksen ja sen tuomien uusien menettelyiden myötä korostuu myös tarve tarkemmalle ohjeistukselle avustusten ja korvauksien käsittelyssä mm. laskentaperusteiden osalta. Viljelysvahingoissa korvaushakemusten käsittelyn pohjaksi ja käsittelyn sujuvoittamiseksi tarvitaan kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisilta selkeät laskelmat (tiedot mihin arvio perustuu) todetun vahingon määrästä, sillä nykyisin tällaisia laskelmia ei kaikissa maaseutuelinkeinoviranomaisten lausunnoissa ole.

Yritystoimintaan myönnettävään avustukseen, korvaukseen tai tukeen sovellettavan EU-tason valtiontukisääntelyn osalta lain soveltamisen ohjaaminen on välttämätöntä. Avustuksen, korvauksen tai tuen myöntävällä viranomaisella täytyy olla riittävä ohjeistus ja asiantuntemus EU:n valtiontukilainsäädännön asettamien vaatimusten huomioon ottamisesta.

Lakiesityksessä rauhoitettujen eläinten rakennuksille aiheuttamat vahingot on ehdotettu poistettavaksi korvausten piiristä. Tätä on perusteltu rakennusvahinkojen pienellä osuudella kaikista rauhoitettujen eläinten aiheuttamista vahingoista sekä sillä perustelulla, että rakennusvahinkoja on suhteellisen helppoa ennaltaehkäistä. Lisäksi on tuotu esille normaali kiinteistön omistajalle kuuluva vastuu rakennuksen kunnossapidosta (ilmeisesti sisältäen myös toimet, joilla eläinten pääsy rakennukseen voidaan estää).

Lepakoiden aiheuttamien vahinkojen korvaustapauksia on ollut Etelä-Savon ELY-keskuksessa vuosien varrella käsittelyssä muutamia. Nämä

muodostavat vain pienen osuuden siihen mittakaavaan nähden, jossa lepakoita esiintyy rakennuksissa. Yksittäiselle rakennuksen omistajalle vahinko voi kuitenkin olla merkittävämpi. Kiinteistön omistaja saattaa huomata lepakoiden esiintymisen tai siitä aiheutuvan ongelman vasta siinä vaiheessa, kun vahinko on jo tapahtunut. Aiheutunut vahinko saattaa myös osin johtua rakennuksen muista ominaispiirteistä.

Suomessa esiintyvät lepakkolajit ovat luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeja, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää. Rakennukset muodostavat lepakoilla merkittävän osan lisääntymis- ja levähdyspaikoista. Lepakoiden suojelun kannalta ei liene suotavaa, että niiden pääsyä rakennuksiin ryhdyttäisiin laajamittaisesti estämään vahinkojen ennaltaehkäisyn nimissä. Usein lepakoiden esiintymisestä rakennuksissa ei aiheudu erityisiä ongelmia. Vahinkojen ennaltaehkäisy ilman poikkeuslupaa on mahdollista lähinnä siinä tilanteessa, että lepakoita ei vielä rakennuksessa ole. Mikäli rakennuksessa jo on lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikka, lepakoiden rakennukseen pääsyn estämiseen (esim. verkotus) tarvittaisiin ELY-keskuksen myöntämä lupa poiketa luonnonsuojelulain 49 §:n rauhoitusmääräyksistä (lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittämiseen), joka on myönnettävissä vain luontodirektiivin 16 artiklassa mainituilla edellytyksillä. Tällöin luvan myöntäminen perustuu yleensä jo aiheutuneeseen haittaan. Em. johdosta rakennusvahinkojen poistaminen rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen korvausten piiristä ei ole täysin ongelmatonta.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä ja merkintä hyväksynnästä on asiakirjan lopussa. Asian on esitellyt luonnonsuojeluasiantuntija Marika Koskinen ja ratkaissut johtava luonnonsuojeluasiantuntija Vesa Toivola.

Tämä asiakirja KEHA/8058/2020 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/8058/2020 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Koskinen Marika 19.10.2021 14:40

Ratkaisija Toivola Vesa 19.10.2021 14:41